

Манастири и цркве – задужбине Мрњавчевића или посвећене њима

Марков манастир је српски манастир Старе Србије (данас Северна Македонија) који се налази у селу Маркова Сушица, 18 километара јужно од Скопља у сутјесци Маркове реке. Име је добио по Марку Мрњавчевићу или Марку Краљевићу. Породична је задужбина српских краљева Мрњавчевића. Манастир је посвећен Светом Димитрију, а име је добио по српском народном јунаку Краљевићу Марку. Манастир је изграђен 1345. о чему сведочи и натпис на јужном улазу у манастир. Ктитор цркве је био српски краљ Вукашин, а изградња је завршена за време његовог сина Марка, између 1366–1372. године. На црквеном полијелеју је урезан натпис из 1367–1371. године у којем се помиње краљ Вукашин.

Манастир Светог Андреје Андреаш се налази у кањону реке Треске у Северној Македонији, југозападно од Скопља. Подигао га је 1389. син краља Вукашина (савладар 1365–1369, самостално 1369–1371) и брат Краљевића Марка (1371–1395) Андријаш који је као обласни господар владао том облашћу.

Дивљански манастир, Манастир Светог великомученика Димитрија је манастир Српске православне цркве у Епархији нишкој, у селу Дивљана, близу Дивљанског језера, на 5 км јужно од Беле Паланке у подножју југоисточног дела Суве планине. Први пут је 1394. изграђен православни манастир на овом месту који постаје задужбина браће Мрњавчевића крајем 14. века, након његовог претходног рушења.

Манастир Завидинце, Манастир Светог Ђорђа, припада Епархији нишкој Српске православне цркве. Налази се у истоименом селу на територији општине Бабушница. Посвећен је Светом великомученику Георгију, а познат је у народу и као манастир Светог пророка Илије. Према неким подацима овај је манастир подигнут 1367. и задужбина је браће Мрњавчевића. У манастиру се налази извор лековите воде за који се верује да помаже „за вид”, по којој је село добило име, а поред манастирског храма налази се дуд-запис стар преко 700 година. О историји манастира нема никаквих података.

Црква Свете Недеље је храм Српске православне цркве у Призрену који је подигнут на темељима старије сакралне грађевине. Према пронађеном ктиторском натпису, старија црква је била посвећена Богородичином Ваведењу и задужбина младог краља Марка Мрњавчевића (1371–1395) подигнута 1370/1371. Остаци цркве Краљевића Марка откривени су 1966. испод новије цркве Свете Недеље. Фреске које су прекривале зидове цркве нађене су само у фрагментима. Налази се у призренској четврти Поткаљаја, коју су већински насељавали Срби. Након завршетка рата на Косову и Метохији (1998–1999) и мартовског погрома (2004), албански екстремисти и бивши припадници терористичке Ослободилачке војске Косова прогнали су Србе и спалили њихове домове и споменике културе, укључујући и цркву Свете Недеље. Обнова цркве започела је 2004, док је 2024. председник организације Солидарност за Косово Арно Гујон најавио додатне радове на обнови цркве.